

Pilaantuneiden alueiden kunnostustilanne ja rahoitus

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaosto

Nina Lehtosalo, ympäristöministeriö

4.10.2024

Yleistä

- Valtioneuvosto hyväksyi Valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategian joulukuussa 2015. Strategian päämääränä on saada Suomessa pilaantuneista maa-alueista aiheutuvat riskit terveydelle ja ympäristölle kestävällä tavalla hallintaan vuoteen 2040 mennessä. Pohjavesialueilla sijaitseville, kiireellisiksi arvioiduille kohteille tavoiteaika on vuosi 2027 vesienhoitosuunnitelmien aikataulun mukaisesti.
- Tietoja pilaantuneiksi epäillyistä, todetuista, puhdistetuista sekä pilaantumattomiksi todetuista kohteista on koottu maaperän tilan tietojärjestelmään (MATTI), jonka kohdemäärä on yli 30 000. Kohteet ovat tyypillisesti vanhoja teollisuusalueita, kaatopaikkoja ja polttonesteiden jakeluasemia. Vuosittain tunnistetaan noin 600 uutta MATTI-kohdetta.
- MATTI-kohteista noin 800 arvioidaan olevan isännättömiä, joiden selvittäminen ja puhdistaminen edellyttävät valtion rahoitusta. Tehtävä on vuonna 2016 keskitetty Pirkanmaan ELY-keskukseen (Maaperä kuntoon –ohjelma), joka vastaa kohteiden selvittämisen ja puhdistamisten edistämisestä joko järjestämällä työn kokonaan valtion toimesta yleisen ympäristö- ja terveysedun näin edellyttäessä tai myöntämällä PIMA-tukilain mukaista valtionavustusta.
- Maaperä kuntoon –ohjelman puitteissa edistetään lisäksi valtion vastuulla olevien (19 kpl) käytöstä poistettujen ja hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai ympäristölle tai terveydelle mahdollista vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätteiden jätealueiden (KAJAK) seurantaa, selvityksiä ja riskienhallintatoimenpiteitä.

Pilaantuneiden alueiden kunnostustilanne

- Ensisijaisesti pilaantuneen alueen selvittämisen ja puhdistamisen toteuttaa ja maksaa pilaantumisen aiheuttaja. Jos aiheuttajaa ei saada vastuuseen, toissijaisessa vastuussa on alueen haltija tai maanomistaja ja viime kädessä valtio voi vastata kunnostustoimista ja –kustannuksista.
- Pilaantuneita alueita on vuodesta 1986 lähtien puhdistettu noin 6 500 kpl ja näistä valtion rahoitusta edellyttäneitä kohteita on ollut noin 450 kpl.
- Maaperä kuntoon -ohjelman puitteissa on vuosina 2016–2023 selvitetty valtion rahoituksella 301 kohteen pilaantuneisuus ja puhdistettu kestävästi 28 valtakunnallisesti priorisoitua riskikohdetta. Tämän lisäksi on PIMA-tukilain myötä (1.1.2020 lähtien) myönnetty valtionavustusta 48 kohteen pilaantuneisuuden ja riskien selvittämiseen sekä 40 kohteen puhdistamiseen.
- KAJAK-työhön myönnetyn 1,4 miljoonan euron erillismäärärahan avulla on pystytty vuosina 2020–2024 toteuttamaan yhden kohteen kunnostus, viisi selvityshanketta sekä keräämään seurantatietoa seitsemältä kohteelta.

35.10.22 – ympäristön kunnostaminen ja maaperänsuojelun kehittäminen 1 250 000 €/a – TAE 2025 100.000 € leikkaus

- Momentilta rahoitetaan valtakunnallisen Maaperä kuntoon –ohjelman toimeenpano (isännättömien priorisoitujen riksikohteiden pilaantumisen selvittäminen ja henkilöstökulut) sekä maaperänsuojelun kehittämishankkeita, Maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI) ylläpitoa ja kehittämistä sekä pilaantuneisiin alueisiin liittyvää kansallista ja kansainvälistä asiantuntijatyötä. Lisäksi momentilta on rahoitettu käytöstä poistettujen ja hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai ympäristölle tai terveydelle mahdollista vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätealueiden (KAJAK) ympäristö- ja terveysvaikutusten selvittämistä sekä riskienhallintatoimenpiteitä.
- Yleisen kustannustason noustua määrärahat riittävät entistä harvempien kohteiden selvittämiseen.
- KAJAK-määräraha on sidottu käynnissä oleviin hankkeisiin, eikä työtä pystytä jatkamaan nykyisen rahoituskehyksen puitteissa. Esimerkiksi Outokummun kaupungin osalta olisi välttämätöntä saada kaivannaisjätteiden aiheuttamat laajat ja pitkäaikaiset ympäristö- ja terveysvaikutukset hallintaan ja löytää kokonaisvaltainen, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä ratkaisu kaupungin kehittymisen tueksi.

35.10.61 – pilaantuneiden maiden kunnostustoimet 1 521 000 €/a

- Momentilta rahoitetaan PIMA-tukilain (laki pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta 246/2019) mukaiset valtionavustukset (selvittäminen ja puhdistaminen) sekä järjestämistehtävänä toteutettavat valtakunnallisesti priorisoitujen riskikohteiden kunnostukset.
- Eri vuosien rahoitusten yhdistäminen mahdollistaa vaikuttavuudeltaan ja ympäristön kannalta merkittävien kohteiden puhdistamisen.

EU-komission ehdotus direktiiviksi maaperän seurannasta ja kestävästä

- Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee tunnistaa ja arvioida pilaantuneita alueita ja pyrkiä vähentämään pilaantuneita alueita koskevia riskejä annetussa määräajassa.
- Direktiivi hyväksytään tulevan talven aikana neuvostossa ja Euroopan parlamentissa. Tämä lisänee lähivuosina pilaantuneiden alueiden riskien selvittämistä ja puhdistuspaineita merkittävästi ja edellyttää pilaantuneita alueita koskevien tietojen nykyistä tehokkaamman saataville saattamista sekä MATTI-tietojärjestelmän kehittämistä.

Kiitos!

Neuvotteleva virkamies Nina Lehtosalo
puh. 050 4679450
nina.lehtosalo@gov.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment